מט: אלו טרפות פרק שלישי חולין

עין משפט נר מצוה

קבא א מי׳ פ״ו מהל׳ מאכלות אסורות הל׳ ט סמג לאוין קלח טוש״ע יו״ד סימן סד סעיף טו:
קכב ב מי׳ שם הלכה ו טוש״ע שם סעיף יד:
קכג ג טוש״ע שם סעיף ד:
קכד ד ה מי׳ פ״ו מהל׳ שחיטה הל״י סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ מ (מו) סעיף ח:
קכה ו ז ח מי׳ פ״ח מהל׳ רוצח הל״ז סמג עשין סג טור יו״ד סימן קנח:
קכו ט י מי׳ פ״ו מהל׳ שחיטה הל׳ י סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ מו סעיף ח (וסימן מ סעיף ח):

רבינו גרשום

מאי ספייע כהני יותר מר׳ עקיבא: להביא חלב שעל גבי הדקין כלומר שאסור. ורמיהי את החלב המכסה את הקרב מה חלב המכסה את הקרב קרום ונקלף כו׳ וזהו חלב שעל גבי הקיבה קרום ויכול לקלפו אותו הקרום ביד. ר׳ עקיבא מה חלב המכסה כו׳ תותב קרום ונקלף כלומר וזהו חלב שעל גבי הדקין שאסור מהו לשון תותב שפרוס החלב על גבי הדקין כשמלה: ואיפוך קמייתא. כלומר אמור להביא חלב שעל הקיבה דברי ר׳ ישמעאל ר׳ עקיבא אומר להביא חלב שעל גבי הדקין; שאני הכא דקתני מה כלומר הכא קתני מה חלב ומה דווקא הוא. אי הכי ר׳ ישמעאל מיסר קא אסר ואנן אמרינן כהנים נהגו בו היתר (שאמר משום אבותיו). חלב שהור סותם בגון הדרא דכנתא דמהדק כלומר במקום דחוק דמיהדק אבל חלב טמא שעל גבי הקרב לא מיהדק ולא סתים: חלב חיה מהו כלומר חלב שעל הכליות או חלב שעל גבי הקרב דחיה מהו. רב דאמר אינו סותם ואיסורא דאורייתא איסורא דטרפה. כנדוקא עושה דבש למבור בסתוקא דדובשא כלי. התורה חסה על ממונן של ישראל דכתיב עשה לך שתי חצוצרות כסף ולא של זהב. הציר והחומץ כלומר ציר שעושין אותו משומן דגים ומן חומץ: מוריים מוגלא בלשון לעז: ההוא שוטה הוה ששתה דבר שאינו מתוק: אודי לן מיהא בציר כו׳. כלומר שורבו ציר שמרוב חימצו שורף את הארס אם שתה כו׳. הודי ליה מיהא בדבש כלומר דיש בו משום

מסורת הש״ס

א) [ס״ל ואת כל החלבו], ב) [וכס״מ: את החלב המכסה אתו], ג) [ס״ל רבי ישמעאל יכו אותה כולקטין], ד) [ר״ה מה, וסס נסמן], ה) [לעיל י. תרומות פ״ח מ״ד, ו) [מוספתא תרומות פ״ז הי״ג], ז) [שבת קד: מה ל:], ח) [ס״ל המלא עדרון], ט) [לקמן סב. שבועות מח.], י) [ויקרא נז], כ) כס״מ נוסף: חכמים, ל) [ויקרא יז], מ) [מלורס פרסה הן], נ) [ויקרא יד], ס) שהרי לרעת כאה עליו בעצור שהוא לר בין מלאיסה מחדרם ונא אשר לו הנית מפר מהרס״ל, ע) [ס״ל אחר ד״ה נגיעין].

גליון הש״ס

גמ׳ ואיסורא דאורייתא ואת אמרת. לקמן דף עז ע״ח:

לעזי רש״י

טיל״א [טיל״א]. קרום. מי-טבעת.

מוסף רש״י

התורה חסה על ממונם של ישראל. דכתיב (ויקרא יד) ויצוה הכהן וסרו את הבית, אלא שיטתי כלי חרס שבתוכו אתין לחם עוהרים כמקוה (ר״ה כז ובע״ז יומא לס).

שיטה מקובצת

א) ונקלף והיינו נמי חלב שע״ג הקבה: ב) נשאר מן החלב אצלו ולאו תותב: ג) דווקא תנא דוקא הוא ולא תחליף דברי של זה בזה: ד) לא מדני וטרפה ואותן קרטין עגולין הן כמין כובע: ה) כראמרי׳ לקמן שהוא שם כל שעה:

להביא חלב שע״ג הדקין. לא היה צריך למיכתב (ויקרא ג) את החלב המכסה את הקרב דמותא כל החלב אשר על הקרב מרבינן אף שעל הדקין או שעל הקיבה לאידך ולמעט חלב שעל גבי דפנות כתביה כדדרים בתוכת כהנים: **חלב** שהור סותם. לא מיירי הכא בריאה ושומן סותמתה או נסרכה בשומן דפשיטא דטרפה דסתימה זו אינה כלום דאין שומן לריאה ואין זה שומן שלה ולא מיירי הכא אלא כגון דקין שניקבו וחלב הכנתא סותם את הנקב שהוא שומן שלהם ומתיר שוכנים בו ואדוק הוא מאד והוא סתימה מעלייתא וחלב העשוי כבובע נמי דאלטריך למימר דאינו סותם היינו כגון טרפשא דליבא [ד] כדאמר לקמן שהן שם כל שעה אבל בריאה אין שום חלב סותם: **חלב** חיה מאי. נשאל לרבינו יצחק על מחט שנמצא בקורקבן וניקבה הכים שלו וגם בשרו רק שהיה שומן סותם למעלה והמיר דלא מבעי לן הכא אלא חלב מיה שכנגדו בבהמה טמא אבל בחלב טהור דעוף שלא מצינו כנגדו טמא פשיטא דסותם דמיהדק שפיר: **רב** ואיסורא דאורייתא ובו׳. כדרב

פפא הלכה ומסתברא דבכא נמי חזר בו דקאמר לקמן משמיה דרב נחמן מימנא וכר מימנא חד סתים וחד לא סתים: **ושאר** כל המשקין מותרין. ואם תאמר כמאן הא אפילו רבנן דבסמוך לא שרו אלא ממשה ויש לומר דה״ה לכולן ואותן ה׳ דנקט משום דפליג רבי שמעון עלייהו אבל בשאר מודה: כי

למאי ניחוש לה חדא [ה]דתנן שלשה משקים אסורים משום גילוי היין והמים והחלב ושאר כל המשקים מותרים ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל א״ל רב נחמן בר יצחק לרבא ר׳ שמעון וסכנת נפשות ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל רבי שמעון מאי היא דתניא חמשה אין בהם משום גילוי [ו]ציר וחומץ שמן ודבש ומוריים ר״ש אומר אף הן יש בהן משום גילוי וא״ר שמעון אני ראיתי נחש ששתה [ז]ציר בצידן אמרו לו שטיא הוה [ח]ואין מביאין ראיה מן השוטים אמר ליה אודי לי מיהת בציר דהא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבנן כי הוה להו גילויא שדו ליה בציר אמר ליה אודי לי מיהא בדבש דרבי שמעון בן אלעזר קאי כוותיה דתניא וכן היה ר״ש בן אלעזר אוסר [ט]בדבש אמר רב נחמן חלב העשוי כבובע אינו סותם היכא אמרי לה [י]חיטי דכרכשא ואמרי לה [כ]טרפשא דליבא אמר רבא שמעית מיניה דרב נחמן תרתי חימצא ובר [מ]חימצא חד סתים וחד לא סתים ולא ידענא הי מינייהו רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן אמר בר חימצא סתים חימצא לא סתים אמר רב טבות [נ]וסימניך יפה כח הבן מכח האב הי חימצא והי בר חימצא ת״ש דאמר רב נחמן אינהו מיכל אכלי ולדידן

וגו׳ [א]להביא חלב שעל גבי הדקין דברי רבי ישמעאל ר׳ עקיבא אומר [ב]להביא חלב שע״ג הקבה ורמינהי [ג]את החלב אשר על [ד] הקרב [ה]ר״ש אומר מה חלב המכסה את הקרב קרום ונקלף אף כל קרום ונקלף ר״ע אומר [ו]מה חלב המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף אף כל תותב קרום ונקלף שלה רבין משמיה דר׳ יוחנן כך היא הצעה של משנה ואיפוך קמייתא מאי חזית דאפכת קמייתא איפוך בתרייתא שאני הכא כיון דקתני מה דווקא אי הכי כר׳ ישמעאל כר׳ עקיבא היא אמר רב נחמן בר יצחק שאמר משום אבותיו וליה לא ס״ל אמר רב [ז]חלב טהור סותם טמא אינו סותם ורב ששת אומר אחד זה ואחד זה סותם בעי רבי זירא חלב חיה מאי דווקא אמר חלב טהור סותם והאי נמי טהור הוא או דלמא משום דמהדק והאי לא מהדק אמר אביי מאי תיבעי ליה נהי דשרי באכילה [ח]אהדוקי לא מהדק ההוא נקב דסתמה חלב טמא דאתא לקמיה דרבא אמר רבא למאי ניחוש לה חדא דהא אמר רב ששת חלב טמא נמי סותם ועוד [ט]התורה חסה על ממונם של ישראל א״ל רב פפא לרבא רב [י]ואיסורא דאורייתא ואת אמרת התורה חסה על ממונן של ישראל מניומין בנדוקא איגלי ליה בסתקא דדובשא אתא לקמיה דרבא אמר רבא

חלב שעל הדקין. לקמן (דף נב.) אמרינן דיש מעיא בחמתא בעי גרירה והכא חלב שעל הדקין כשהמעיים מתמילים לימשך מן הקיבה הוי חלב שעל הדקין אסור עד אמה לדברי רבי ישמעאל מפני שחלב שעל הקרב שקורין טיל״א ממוכר בו והכתוב מרבהו בכלל מותא כל החלב [כ] אבל חלב שעל הקיבה לרבי ישמעאל מותר והיינו מסייע להני: **קרום ונקלף.** קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב שאינו מדוק בו כל כך: **אף כל קרום ונקלף.** והיינו [ל] חלב שע״ג הקבה וכ״ש חלב שע״ג הדקין: **תותב.** היא שמלתו מתרגמינן היא תותביה (שמות כב). כשמלה הוא פרוס על הקרב וכן על הדקין כראשן אבל חלב הקבה אינו תותב אלא מתיכות מתיכות הוא מדוק ושעל הדקים מרשו והלאה היינו מן הכנתא כשמפרישין אותו מהן נשאר מן החלב [מ]ואלנה ואלו תותב הוא אלא מדוק בכסה: **כך היא הצעה של משנה.** כמו שהשנת ואיפוך קמייתא: **כיון דקתני מה חלב כו׳.** שדורש את המקרא והולכך לדקדק למר קרום ונקלף ולמר תותב קרום ונקלף: **דווקא [נ]הוא.** ולא נחליף דברי [ס] של זה בזה: **אי הכי כר׳ ישמעאל.** נתמיה. הא דאמרת לעיל נהגו בו היתר כר׳ ישמעאל והא רבי עקיבא הוא דשרי ליה ולא רבי ישמעאל: **חלב טהור סותם.** כגון דקין שניקבו וחלב הכנתא סותם את הנקב כשהיה דחלב טהור אדוק הוא מאד והוי סתימה מעלייתא: **טמא אינו סותם.** כגון כרס או המסס שניקב וחלב המכסה את הקרב סותמן אינה סתימה לפי שאינו מיכור אלא תותב: **חלב חיה.** המכסה את הקרב: **מהו.** שיסתום אם ניקב הכרס של חיה. ולהא דבעי הא בעיא לא אפשיט ליה אכתי טעמיה דרב מהו: **הא נמי עיבור.** דלא אסר רחמנא אלא כל חלב שור וכשב ועז [ע]: **מהדק.** ממוכר יפה בכשר: **הפורה חסה כו׳.** כתורת כהנים [פ] נפקא לן מוליה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא וגו׳ [צ] מ״ר מאיר וכי מה מטמא לן שאמרה תורה להמתין שלא יראה הכהן את הנגע ולא יאמר טמא עד שיהו הכלים נפנין וא״ת כלי עליו בגדיו ומתכת מטביל והם טהורים ועל מה חסה תורה על כלי חרס ופכו שאין להן טהרה אלא שביבה וכל כך חסה תורה על ממונן של ערי

עין [ק״ו על ממונן של צדיקים: **א״ל רב פפא לרבא רב.** כלומר הא רב דאמר לעיל טמא אינו סותם וטרפה איסורא דאורייתא היא ויש לנו לילך אחר המתמיר דקיימא לן (ע״ז ז.) בשל תורה הלך אחר המתמיר ואת אמרת כו׳: **בנדוקא.** מוכר כדיס (פסחים דף ג.) שמעתי: **בסתקא.** כד של דבש: ר׳ שמעון אוסר לה משום גלוי וגלוי סכנת נפשות היא ויש לנו לילך אחר המתמיר: **אין כהן משוס גלוי.** שאין נחש שותה מהם: [ש]**שועה היא.** אותו נחש שאין שאר נחשים עושין כן: **בצידן.** [שם מקום]: **אמר ליה.** רבא לרב נחמן בר יצחק: **אודי לי מיהא.** על כרחך בציר בלא קיימא לן ביה כרבי שמעון: **דהא רב פפא כו׳.** וכי היכי דבציר לית הלכתא כוותיה בדבש נמי לית הלכתא כוותיה: **כי הוי מיגלי להו גילויא.** מיס או יין הוו שדו ליה בציר לפי שהציר שורף המתם ושוב אינו מזיק ושותין אותו גלוי: **אודי לי מיהא.** דבדבש הלכתא כוותיה דהא קאי רבי שמעון בן אלעזר כוותיה דר׳ שמעון קמתמא הוא רבי שמעון בן יוחי: **חטי דכרכשא.** חלב שעל חלמוגות המוליאה ריעי שקורין טבחי״ת עשוי קרטין קרטין כעין חטים ואם ניקבה ואותו חלב סותמה ד]לא מהני וטרפה וקרטין עגולין הן כמו כובע: **טרפשא דליבא.** שומן הלב עשוי כבובע והלב נחבא בו אינו סותם אם ניקב הלב או הריאה בסמוך לו והוא סותמו. והיינו טעמא דריאה הסרוכה בשומן הלב דאע״ג דהיינו רביתא ואלנה הוא גדל ולמטה מחיוכא דאוני הוא טרפה דעל כרחך הריאה ניקבה שאין סירכא בלא נקב וסתימה זו אינה כלום: **חימצא וכר חימצא.** שניהם בחלב שעל הקיבה ולקמן מפרש להו: **סתים.** אם ניקבה הקיבה: **ולא ידענא.** רבא קאמר לה: **יפה כח הבן מכח האב.** בריאתא היא בשבועות בפרק כל הנשבעין (דף מח:) שהבן גובה בשבועה ושלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה והתם מפרש לה: **אינהו.** בני א״י: **מיכל אכלי ליה.** דקסברי חלב טהור הוא: ולדידן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com